

Між іншим, з урахуванням євроінтеграційного курсу України очікуваними будуть подальші зміни господарського законодавства. Для конкретного прикладу, наведемо хоча б сферу інтелектуальної власності.

Резюмуючи тези маємо погодитись, що саме через істотне посилення ролі закону як основного джерела регулювання господарських відносин може реально призвести до зменшення ролі відомчих нормативних актів і обмеження відомчої нормотворчості, що забезпечується контролем з боку Міністерства юстиції України у формі державної реєстрації таких актів. Перевага має місце у двох випадках: у першому – відбувається утвердження основних рис романо-германської правової системи в якій основним інструментом є закон; у другому – позитивного впливу зазнає сфера застосування права, коли відстоювання інтересів, чи то державних, чи суспільних призводяться у баланс.

Господарське законодавство України (зокрема, ГК України) загалом належно регулює господарські відносини, що складаються між суб'єктами господарювання, а також між ними та іншими учасниками відносин у сфері господарювання [5]. Проте хибною є думка, що сьогодні цього достатньо.

Література

1. Господарське право: підручник / В. С. Щербина. – 6-те вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 640 с.
2. Господарське законодавство. Навч. посіб. / Мачуський В. В., Постульга В. Є. – К.: КНЕУ, 2004. – 275 с.
3. Марчук В. М., Ніколаєва Л. В. Нариси з теорії права: Навч. посіб. / В. М. Марчук, Л. В. Ніколаєва. – К.: Істина, 2004. – 304 с.
4. Щербина В. С. Господарське право України: Навч. посібник / В. С. Щербина. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 384 с.
5. Татьков В. Проблеми застосування господарського законодавства судами України (у світлі формування судової практики) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://papers.univ.kiev.ua/-jurydychni_nauky/articles/Problems_of_application_of_commercial_legislation_the_economic_courts_of_Ukraine_in_the_light_of_the_formation_of_judicial_practice__19769.pdf

УДК 347.19 (043.2)

Кочин В. В., к.ю.н., доцент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВІДНОСИН З УЧАСТІ ОСІБ У НЕПІДПРИЄМНИЦЬКИХ ТОВАРИСТВАХ

На сьогодні в юридичній літературі приділяється велика увага корпоративним правовідносинам та корпоративним правам учасників господарських товариств. Натомість, правова природа відносин за участі

осіб у непідприємницьких товариствах залишається досі недостатньо дослідженою. Це, у свою чергу, спричиняє на практиці порушення принципів та окремих норм цивільного законодавства, що знаходить своє місце в установчих документах та локальних нормативних актах юридичних осіб.

Тим самим, вважаємо за доцільне окреслити певні проблеми шляхом проведення паралелей з корпоративними відносинами, визначити особливості участі осіб в окремих непідприємницьких товариствах та перспективи розвитку цих відносин.

У першу чергу слід відмітити, що відповідно до ч. 1 ст. 85 Цивільного кодексу України (далі – ЦК) непідприємницькими товариствами є товариства, які не мають на меті отримання прибутку для наступного його розподілу між учасниками. Саме на підставі цього принципу розмежовуються непідприємницькі товариства від підприємницьких. Зокрема, використання цієї ознаки дозволяє провести відмінності між господарськими товариствами та непідприємницьким партнерством [1, с. 6].

Учасники підприємницьких товариств здійснюють корпоративні права як певні можливості (сукупність майнових, немайнових та організаційних прав) учасників корпорації, що виникають на підставі членства у ній [2, с. 18]. На наш погляд, на сучасному етапі розвитку вітчизняного цивільного права важко підібрати належний термін для позначення прав учасників непідприємницьких товариств. З одного боку, висловлюються позиції щодо доречності розмежування юридичних осіб на корпорації та товариства [3, с.121], з іншого – існують думки, зокрема у російській цивілістиці, щодо поширення терміну «корпоративні» і на відносини засновані на підставі членства у непідприємницьких товариствах [4, с. 305].

Серед величезної кількості законодавчих актів, які регулюють порядок створення та діяльності непідприємницьких товариств, досить важко виділити загальні положення про відносини, пов'язані з участю у цих юридичних особах. Певне розв'язання цієї проблеми надають рекомендації СМ/REC (2007) 14 Комітету міністрів держав – членів Ради Європи від 10.10.2007 (п. п. 21-25) та пояснювальна записка до Основоположних принципів статусу неурядових організацій у Європі від 13.11.2002 (п. п. 34-37), які називають ці відносини поняттям «членство» (membership).

Реалізація права на свободу об'єднання у непідприємницькі товариства різними нормативно-правовими актами тлумачиться по-різному. Так, відповідно до Конституції України, це право мають лише громадяни України (ст. 36), натомість відповідно до ЦК – фізичні та юридичні особи (статті 100, 316). Безперечно, одним із шляхів удосконалення права на свободу об'єднання є надання права на об'єднання у непідприємницькі

товариства і юридичним особам, однак при цьому слід розмежовувати поняття «членство» та «внутрішня організація» такого товариства.

Зокрема, предметом судових розглядів були питання стосовно єдності системи громадської організації, а також питання індивідуального та колективного членства [5, 6]. Суди звертають увагу на те, на підставі якого юридичного факту встановився зв'язок між юридичною особою та її членами, а також які організаційно-управлінські відносини існували між самостійними юридичними особами та її структурними підрозділами.

Тим самим, вважаємо, що основними принципами членства у непідприємницьких товариствах є: добровільність вступу та вирішення питань членства установчими документами непідприємницького товариства. Зважаючи на це, законодавством визначені лише загальні положення щодо права та обмежень на вступ до громадських, благодійних та релігійних організацій, наприклад, обмеження участі посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Корпоративні права можна характеризувати залежно від об'єкту, з приводу якого вони виникають (майнові, немайнові, організаційні) [2, с. 28-29]. Вважаємо, що особливості прав учасників непідприємницьких товариств визначаються особливостями видів цих юридичних осіб. Так, непідприємницьким товариством є юридична особа, створена в результаті реалізації права на свободу об'єднання осіб, що не має на меті одержання прибутку для його наступного розподілу між учасниками (членами). Вони можуть створюватися з метою реалізації (1) приватних інтересів (асоціація, об'єднання співвласників, фонд, непідприємницький кооператив) або з метою реалізації (2) суспільних інтересів (громадське об'єднання, політична партія, благодійна організація, релігійна організація). Крім того, законодавством може визначатися статус непідприємницьких товариств, які можуть отримувати делеговані владні повноваження (саморегульована організація, громадське формування).

При цьому, товариства першої групи не можуть мати жодних майнових прав у цьому товаристві, оскільки підставою для об'єднання осіб є особистий немайновий інтерес (творчий, професійний, оздоровчий тощо), а єдиними майновими відносинами можуть бути лише питання членських внесків, як юридичний факт-стан [7, с. 9]; або можуть бути окремі майнові права, адже підставою для об'єднання є майновий інтерес.

Члени товариств другої групи окрім цивільних прав та обов'язків можуть взагалі набувати окремих делегованих владних повноважень, що виходять за межі цивільно-правового регулювання; або мати права та обов'язки, які безпосередньо пов'язані з здійсненням суспільно корисної діяльності таких товариств, а тому вони можуть залежати від свободи віросповідання

(релігійні організації), політичних прав (політична партія), відносин благодійництва та меценатства (благодійна організація) тощо.

Зважаючи на викладене можна прийти до наступних висновків. На відміну від підприємницьких товариств, перелік видів непідприємницьких товариств не є вичерпним, а законодавством можуть бути визначені лише загальні принципи участі осіб при реалізації права на свободу об'єднання. Відносини з участі у непідприємницьких товариствах загалом підпадають під поняття «членство». Поділ прав та обов'язків членства на види доречно здійснювати за аналогією до корпоративних на: майнові, немайнові, організаційні.

Література

1. Спасибо-Фатєєва І. Цивілістичний погляд на поняття партнерства / І. Спасибо-Фатєєва // Право України. – 2010. – № 12. – С. 4-10.
2. Саракун І. Б. Здійснення корпоративних прав учасниками (засновниками) господарських товариств (цивільно-правовий аспект): Монографія. – К.: НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2009. – 156 с.
3. Спасибо-Фатєєва І. Деякі розсуди про юридичні особи та їхні організаційно-правові форми партнерства / І. Спасибо-Фатєєва // Право України. – 2007. – № 2. – С. 118-123.
4. Рожкова М. А. Совершенствование порядка рассмотрения дел по спорам, связанным с предпринимательской или иной экономической деятельностью, организацией управления, членством или участием в капитале организации // Корпорации и учреждения: Сборник статей / Отв. ред. М. А. Рожкова. – М.: Статут, 2007. – 348 с.
5. Рішення господарського суду Черкаської області у справі № 09/847 від 02.07.2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/10277864>.
6. Заочне рішення Приморського районного суду м. Одеси у справі № 2-1080/10 від 12.08.2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/11085266>.
7. Соловйов О. М. Право власності професійних спілок України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / О. М. Соловйов. – Х., 2002. – 19 с.

УДК 347.965.1 (043.2)

Кравченко М. В., здобувач

Запорізький національний університет, м. Запоріжжя, Україна

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ АДВОКАТАМИ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЗА ДОГОВОРОМ З НАДАННЯ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

У постановочному аспекті йдеться про гарантії здійснення суб'єктивних прав на правову допомогу від адвоката як професіонала. При цьому серед їх різновидів: економічних, політичних, ідеологічних, психологічних та